

Faksimil

SOL-bulletinen, nr 21 (1/1976), 31 p.

Bulletinen utgavs i Stockholm av Socialistiska skolarbetare (SOL).

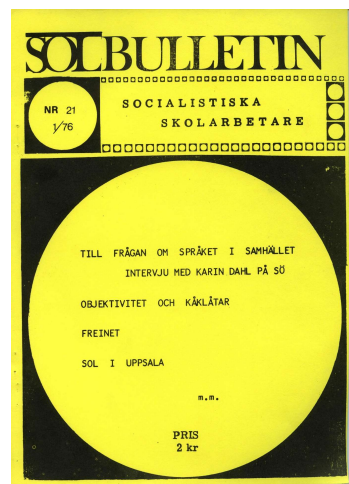
På sid. 23 i detta nummer finns en text undertecknad "K.A.J." och rubricerad "Cirkel i utbildningsekonomi". Transkribering:

"Cirkel i utbildningsekonomi

[Skolarkivet] började hösten -75 en cirkel i ämnet. Den beräknas fortsätta detta läsår ut. // I Danmark började radikala lärare redan under 60-talet tillämpa Freires, Freinets, m:fl reformpedagogers idéer. Men man fann efter några år att även med dessa alternativa metoder slogs barn ut, och mest barn från arbetarklassen. Vad tjänade då den alternativa pedagogiken till? I sitt sökande efter svar kom man via universitetsvännern i kontakt med den sk kapitallogiska skolan, som griper tillbaka på Marx' kritik av den politiska ekonomin. Den menar i korthet att först när man lärt sig Marx' metod ordentligt kan man ta itu med en analys av dagens samhällsekonomi. Som lärare kan man då se vilka ramar kapitalismen idag sätter för skolan och utbildningen och vilka tendenser som finnes; detta är marxistisk utbildningsekonomi. En god socialistisk strategi kräver ju att man känner motståndarnas, kapitalisternas, strategi.

Det är givet att man inte kan förkasta den alternativa pedagogiken eller sluta studera den, men här i Stockholms SOL är vi ett 16-tal personer som valt att prioritera utbildningsekonomin ett år framåt. Vi kommer att träffas varannan fredagskväll, till en början på Morianen. När bulletinen kommer ut har vi haft två sammanträden. studieplanen har gjorts av Donald Broady, som också leder skolarkivets cirkel. En detaljerad studieplan till grundboken Introduktion till Kapitalets första band, Barrikaden, kan rekvireras från Skolarkivet, Missionsvägen 6-14, 161 35 BROMMA. Tel mån 16-18 08/26 01 86.

De SOL:are i stockholmstrakten som vill studera alternativ pedagogik kan vi hänvisa till FAS, som har flera cirklar på gång i Stockholm. [...]"

SOLBULLETTIN

NR 21

1/76

SOCIALISTISKA

SKOLARBETARE

TILL FRÅGAN OM SPRÅKET I SAMHÄLLET
INTERVJU MED KARIN DAHL PÅ SÖ

OBJEKTIVITET OCH KÅKLÅTAR

FREINET

SOL I UPPSALA

m.m.

PRIS
2 kr

TILL FRÅGAN OM SPRÅKET

1

Vi anknyter till tidigare nummer av bulletinen med tre inslag om människorna och språket. Först har vi en högaktuell intervju med Karin Dahl, SÖ:s konsulent i svenska på grundskolan. Sen har Torsten Bergmark låtit oss klippa hans artikel i DN 28-1 som egentligen hette Bild och språk i klassamhället, och som ger övergripande synpunkter och en läfffattlig sammanfattning av en svår bok. Slutligen har Anders Björnsson skrivit ett debattinlägg som vänder sig mot Olle Nilssons uppsats Språk och ideologi. Vi hoppas att de som där blir angripna kommer in med svar.

SVENSKAN PÅ GRUNDSKOLAN.

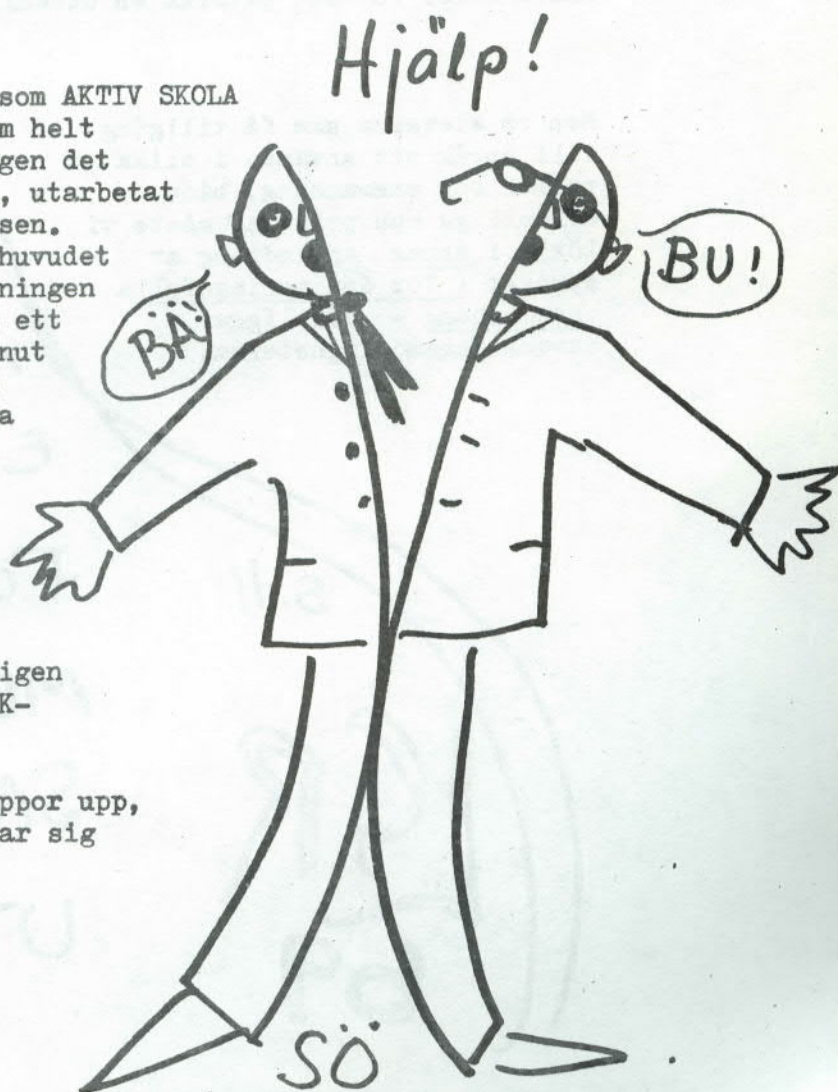
INTERVJU MED KARIN DAHL

I det utmärkta MUT-och-BU-häftet som AKTIV SKOLA har gett ut finns ett avsnitt som helt skiljer sig från de andra, nämligen det som gäller svenska på grundskolan, utarbetat av en grupp med Karin Dahl i spetsen.

Det ställer planerna från SÖ på huvudet genom att som MÅL för läsundervisningen intesätta upp förmågan att sluka ett visst antal trestaviga ord per minut utan sådant som vanan att skaffa sig kunskaper ur böcker och andra omätbara värden.

Det har ryktats att Karin Dahl skulle ha åstadkommit ett helt stort diskussionsPM för svenskundervisningen i samma revolutionerande anda, och att SÖ skulle ha satsat på det - tydligen i schizofren förtvivlan över LÄSK-rapporten (Se bulle 20 s.3).

Karin Dahl tar emot på SÖ, 8 trappor upp, i en RÖD korridor, och ryktet visar sig

vara sant. Den nerlagda MUT-gruppen har samlats kring ett verk som ska publiceras i dagarna och som heter BASFÄRDIGHETER I SVENSKA. ETT DISKUSSIONSUNDERLAG. Det gäller grundskolan. Manuskriptet är på 145 sidor.

Basfärdigheter - med detta menar Karin Dahl inte sådana färdigheter som kan delas upp på årskurser och mätas med enkla prov, utan de grundläggande färdigheterna att tala och lyssna, läsa och skriva, och därvid utgå från vad man ser, dvs vad man upptäcker, upplever och iakttar i den verklighet som man med skolans hjälp ska lära sig att beskriva, förstå och påverka. (Ja, även påverka! Men det står ju faktiskt i läroplanen!) Med denna tolkning av begreppet basfärdighet i svenska blir det giltigt för alla elever på alla stadier.

Hur arbetet ska läggas upp kommer att avgöras av de enskilda elevernas behov vid olika tidpunkter. Hur långt de ska komma kan inte slås fast på förhand. Den som vill veta i vilken klass han ska lära ut adverbial och perfekt particip får ingen hjälp av Karin Dahl. Med vad skolan ska sträva efter är att ge alla ett sådant självförtroende och en sådan förmåga att använda sitt språk att de kan påverka sin livssituation. (Påverka - här har vi det igen.)

Vad är egentligen kännetecknet på att man har ett språk till sitt förfogande? Att man kan använda det i sina egna syften. För att skapa och fördjupa kontakterna mellan människor, för att skaffa sig kunskaper som man har behov av, för att tänka, för att förmedla sin uppfattning om verkliga ting och förhållanden till andra eller för att påverka en utveckling. (Påverka!)

Men om eleverna ska få tillgång till språk att använda i olika roller och sammanhang, både offentliga och privata, måste vi börja i deras användning av språket i för dem meningsfulla sammanhang - där ligger utvecklingsmöjligheterna.

S. 11

LGR
69

"SKOLAN
MÅSTE VÄCKA
ELEVENS INTRÄSSE
FÖR ATT AKTIVT
MEDVERKA I
SAMHÄLLET
UTVECKLING"

Språket blir ett allt smidigare verktyg för kommunikation och tänkande när de använder det för att inhämta kunskap, samarbeta, uttrycka känslor, påverka...

Därför måste arbetet organiseras så att elever ständigt gör nya erfarenheter, som hjälper dem att bättre förstå och handskas med omvärlden och den egna situationen, och så att de får ord för sina erfarenheter och tillfälle att bearbeta dem.

Det är inte betydelselöst, säger Karin Dahl, vilka erfarenheter vi gör i skolan och utanför den. Läraren måste välja material och situationer som leder till att eleverna gör viktiga erfarenheter och får viktiga upplevelser, inte vad som helst, ingen låt-gå-pedagogik.

Karin Dahl vill slå fast två förutsättningar för svenskundervisningen.

1. Språkutveckling sker i samspel mellan människor.

Hur ska den skola se ut där elever med vitt skilda intressen och utgångspunkter ska få en så gynnsam situation som möjligt för detta samspel?

2. Språket utvecklas inte tomt på innehåll utan växer med erfarenheterna. Vilka erfarenheter är viktiga? Drill av formella färdigheter måste få en underordnad plats.

På en fråga om dialogpedagogik hänvisar Karin Dahl till en uppsats av Birgitta Qvarsell, som finns med i boken. Enligt Birgitta Qvarsell är det inte nog med en dialog mellan lärare och elev och mellan elev och elev. Det behövs också en dialog mellan eleverna och världen i och utanför skolan. Denna dialog är den viktigaste men också den som stöter på de hårdaste hindren i skolan. Dialogen här förutsätter att verkliga frågor ställs - av den som söker svaren på frågorna.

En stötesten är att skolan måste acceptera elevernas eget språk därför att deras utvecklingsmöjligheter ligger där. Man lär sig inte bara genom att lyssna och läsa. Birgitta Qvarsell hävdar att många läs- och skrivsvårigheter skulle försvinna om eleverna inte blockerades genom att få sitt språk hemifrån utsatt för kritik i skolan. Språket bottnar i de tidigaste sensomotoriska upplevelserna och måste få utvecklas på den egna grunden.

Men naturligtvis ska språket utvecklas med skolans hjälp.

Till detta arbete får man en mängd uppslag i boken. Den grundläggande arbetsformen är S A M T A L. Samtal med andra och med sig själv, muntligt och skriftligt. Mycket läsning ingår också, och förslag till bearbetning av det lästa.

Här vill vi passa på att trycka av en bit ur det gamla MUT-förslaget igen med dess inspirerande formuleringar.

RH

LÄSAFÖRSLAG TILL MÅLBESKRIVNINGAR

Varje människa ställs i sitt liv i en mängd situationer, där hon behöver kunna läsa. Det är dock inte bara de praktiska situationernas läsning man behöver. Lika viktigt är det att man med läsningen som medel kan fördjupa sin förståelse av omvärlden, andra människor och sig själv och alltså kan använda läsningen som ett redskap för personlighetsutvecklingen.

Om man slutar läsa, tappar man så småningom (försämrar man) sin förmåga att använda läsningen som ett verktyg att skaffa sig kunskaper och upplevelser. Det räcker inte med att eleverna lära sig läsa i skolan. Den konsten förlorar många, om de inte fortsätter att läsa och därmed utvecklar sin läsförmåga efter skolans slut så att den motsvarar kraven i ständigt nya, ej förutsägbara, lässituationer.

Om arbetet i skolan däremot läggs upp med klar inriktning mot målet att varje enskild elev

- o får lust att läsa
- o lär sig läsa
- o får vana att utnyttja sin läsförmåga för att skaffa sig kunskaper och upplevelser (alternativ: upplevelse och information)
- o ökar sin språkförmåga

då har man utsikter att nå det vidare målet:

ATT VARJE ENSKILD ELEV TILLÄGNAR SIG EN SÅDAN FÖRMÅGA OCH VANA ATT LÄSA, ATT HAN LÄMNAR SKOLAN MED TILLTRO TILL DEN EGNA LÄSFÖRMÅGAN OCH BEREDSKAP ATT ANVÄNDA LÄSNINGEN SOM ETT MEDEL ATT NÅ UPPELVELSER OCH SKAFFA SIG KUNSKAPER.

Följande förslag till mål, beskrivna i generella termer, kan tjäna som underlag vid planeringen av det individuella arbetet.

Lust att läsa, vana att läsa och läsförmåga är nyckelbegrepp i målbeskrivningarna. Planeringen av de enskilda elevernas arbete måste också röra sig kring dessa begrepp. Den måste också behandla innehållet i text och bilder. Mål och riktlinjer i läroplanen ger utgångspunkter för valet av det innehåll man skall erbjuda eleverna som komplement till de texter de själva väljer. Men den enskilda elevens mognad och språkutveckling avgör i hög grad vilka erfarenheter han kan tillgodogöra sig då han läser.

Den polariserande pedagogikens mål:

Blotta motsättningar och skapa förändring

DET DUNKELT SAGDA är inte alltid det dunkelt tänkta. Dunkelheten kan vara ett smart verktyg. Det är därför man alltid ska vara positiv mot tydligheten som sådan — även då den är reaktionär. Distinkta drag kan man konfronteras med. Suddigheten vill glida undan.

Gert Z Nordström gör detta tänkvärda påpekande i en bok som kom ut förra året. Men han säger också att tydligheten i ett meddelande inte är detsamma som lätläshet. En matematisk formel kan vara tydlig men fördra särskilda kunskaper för att kunna förstås. En målning kan vara svårtolkad därför att den bryter mot bildspråkets gängse koder: formen uppfattas som ny och därför svåräst. Kanske för att den förmedlar en ovanlig erfarenhet.

Frågan om hur man bäst kommunicerar med andra människor är inte bara en fråga om att finna den rakaste vägen. Om man anpassar sitt meddelande till en bestämd grupp och dess vanor och kunskaper, är saken enkel. Man befinner sig inom det välkända, det oföränderliga. Men kommunikation innebär också, eller borde göra det, att man förändrar ärvda begrepp så att de bättre motsvarar människans verklighet — dvs att man inte tar det redan givna för givet.

En kommunikation som vill komma åt verkligheten måste

därför också välja vägar där den aktiverar, polariserar och provocerar. I det sammanhanget har det poetiska språket, eller konstens språk, sin betydelse.

□ Ställa på huvudet

Det poetiska språket, som förutsätter det poetiska tänkandet, kan ställa saker och ting på huvudet och därmed bryta ned den konventionella verklighetsbeskrivningen och blotta dolda förhållanden. Men det poetiska språket har i vårt samhälle sällan chansen att fungera på det sättet. Det accepteras på sin höjd som en liten, motvikt mot det förhärskande "instrumentella" språket, som en krydda.

Konsten och poesin förskjuts till isolerade områden som kallas avantgarde. De språkliga formförvandlingarna blir till ett internt spel och en modesak för ett visst elitskikt som har tid att ägna sig åt kultur — ett spel som betraktas på avstånd, eller helt ignoreras av den stora majoriteten av människor.

Därmed har man sagt att poesin, språket över huvud taget, också är en klassfråga.

Till frågan "Vem vänder sig meddelandet till och vilken effekt har det?" måste läggas en annan fråga som gäller avsändaren: Vem identifierar denne sig med? Och det är ju inte alltid densamme som den man vänder sig till. Lennart Hyland och Billy

Graham vänder sig med nödvändighet till stora delar av proletariatet, men identifierar sig knappast med det. Liksom reklamen är deras meddelanden målgruppsinriktade men samtidigt distanstagande.

Nordström nämner Albert Engström som exempel på en konstnär som inte identifierar sig med den grupp han skildrar. Amelin är motsatsen, han både identifierar sig med proletariatet och vänder sig till det: han ger det kraft och tilltro till sig själv.

□ Klasspräglade språk

Konsten i klassamhället för annars en snöpt och många gånger omedveten tillvaro, den fungerar nästan bara inom ett elitskikt. Det betyder inte att den är betydelslös. Det finns uttrycksätt inom konsten liksom inom det vanliga språket som är tydligt klasspräglade — de är begränsade eller reducerade språk.

Den utarmning av språket som vi kan iakta har sin orsak i klassamhällets förtryck av vissa människor: samhällets makthavare undanhåller människan viktiga delar av språkssystemet. Det är i den meningen det finns klass-språk. Men det finns inga klass-språk i den meningen att det skulle finnas skilda system med fullt utvecklad kvalitet. Som kommunikativa helhetssystem tillhör både språket och konsten hela mänskligheten.

Gert Z Nordström är rektor vid Teckningslärarinstitutet i Stockholm och hans bok heter *Kreativitet och medvetenhet. Den polariserande pedagogikens grunder* (Gidlunds.) Boken handlar inte om konst och inte om språk i första hand — även om den bland mycket annat handlar också om detta — utan om pedagogiska metoder. I en mycket komprimerad sammanfattning kan man säga att den pedagogik han talar för vill skapa en människa som förmår erövra totaliteten. Och vad menas med det?

■ Albert Engström identifierar sig inte med den samhällsklass han skildrar.

□ Skapa arbetskraft

Om vi ser på samhället i vidaste mening, där vi som individer och medborgare befinner oss, som en total struktur, så tillhandahåller den nuvarande skolan endast ett begränsat kunskapsfält, som på ett alldeles bestämt sätt och med ett bestämt syfte är inpassat i denna totala struktur: syftet är att skapa arbetskraft och ideologiskt välanpassade medborgare.

Man kunde också uttrycka det så att undervisningen går ut på att skapa ett medvetande som är partiellt och fragmentariskt, ett delmedvetande. Helheten ska man inte få syn på. Därför är det konsekvent att de praktiska ämnena, de sk övningsämnen, hålls isolerade från de teoretiska och bara har karaktären av avslappning från inlärningslektionerna.

Praktiken får inte bli en reell "direkt erfarenhet" som kombineras med det teoretiska arbetet, eftersom den därmed skulle kunna leda till att man blev tvungen att korrigera teorin, dvs ifrågasätta hela den begreppsapparatur som vi lärt oss att använda.

Nordström kallar de begrepp som dominerar vårt språk, de som lärs ut i skolan och som når oss genom massmedia, för ideologiserade begrepp: de är uttryck för en härskande elit och tjänar att rättfärdiga dess göranden och låtanden. Huvuddelen av vår "indirekta erfarenhet" utgörs av sådan mytologisering och indoktrinering. Särintressena gör anspråk på allmängiltighet, delen utges för att vara helheten.

□ Kontrasteringsmetoden

Den helhet eller totalitet det gäller att komma i besittning av är alltså inte den falska enhetlighet och skenbara harmoni som den ideologiserade indoktrineringen vill få oss att acceptera. Den har heller ingenting med "allsidighet" att göra. Allsidig kan man vara utan att någonsin nå innanför ytfenomenen.

Den polariserande pedagogiken arbetar, som namnet säger, med kontrastering, med jämförelser, med motsatser som ställs mot varandra. Genom att studera de i varje ting och skeende inneboende motsättningarna når man fram till en kunskap som också innebär insikt om hur förändringar och förbättringar kan ske. Motsättningar blottas och drivs fram inte för sin egen skull, utan för att leda fram till nya lösningar.

Studerar man en given information tex, så innebär metoden att man till en början söker upp så många alternativa informationer som möjligt om företeelsen i fråga, både horisontellt och vertikalt, både i rummet och i tiden. På så sätt kan man blotta ideologiseringen i en skenbart objektiv informationskälla (språklig eller bildmässig).

□ Teori och praktik

Ett viktigt led är att all inläring förenas med praktik, eftersom teorin måste härledas ur praktiken. Den innebär också praktik i den meningen att den inhämtade kunskapen inte bör förbli teoretisk och passiv: eleven ska också "producera sina kunskaper", dvs kunna framställa dem i olika kommunikationsformer (tal, bilder, texter, teater, utställningar etc) för att på så sätt kunna påverka och förändra sin verklighet.

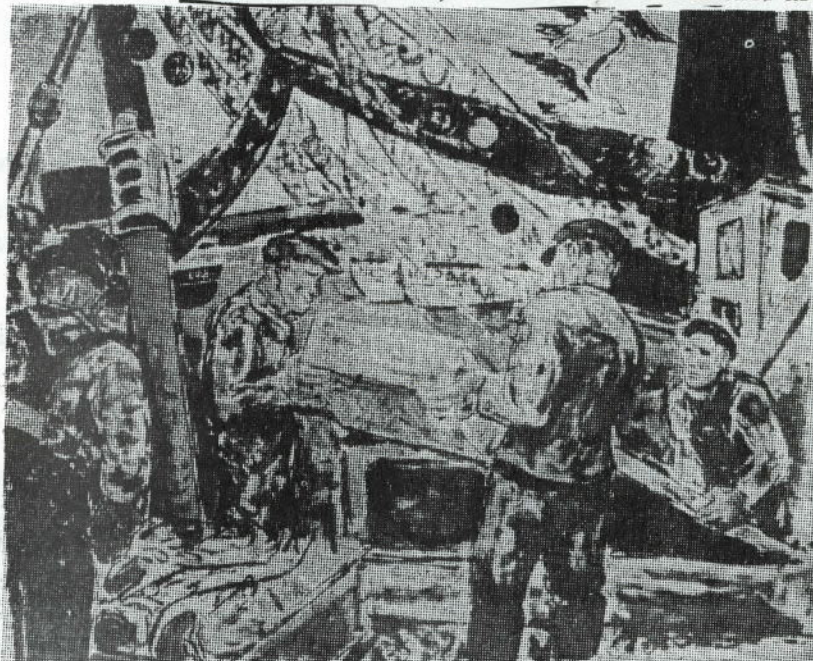
Om en teori utgår från praktiken, så tar den hänsyn till människans totala situation. En sådan förening av teori och praktik måste i klassamhället leda till att klassmotsättningarna blottas och till en medvetenhet om nödvändigheten av förändringar som leder till rättvisa och jämlikhet. Utmynnar inte medvetenheten i handling, så är den bara ett intellektuellt spel eller med en annan benämning falsk medvetenhet.

Eftersom det ligger i den härskande klassens intressen att bevara makten för sin egen grupp, inte att sprida den inom totaliteten, så kan en sådan medvetenhet bara finnas hos den klass som har något att vinna på en förändring, nämligen den lägsta och utsugna klassen. Det är den enda klass som kan förena klassintresset med en total målsättning, eftersom det är den enda klass som har som mål det klasslösa samhället.

□ Helheten som mål

För att återknyta till vårt inledande resonemang så innebär det att ideologiseringen, fragmenteringen, reduceringen av vår kunskap bara kan motverkas genom att man har denna helhet som mål. För en konstnär tex — men det gäller naturligtvis alla människor som vill meddela sig på ett kvalificerat sätt — betyder det att frågan om vem man

Fiskare på båt framställda av Albin Amelin och i en Flora-annons. Amelin identifierar sig med proletariatet och heroiserar arbetet. På reklambilden är det inte fiskarnas intressen som bevakas: deras ansikten, kläder och arbetsmiljö bara utnyttjas för Margarinbolagets ekonomiska motiv. Frågan om identifikationen måste vara avgörande i progressiv bildanalys, hävdar Gert Z Nordström i boken "Kreativitet och medvetenhet", där dessa kontrastbilder är hämtade.

identifierar sig med blir avgörande: med den som representerar delen eller med den som representerar helheten?

Medvetenhet innebär i Nordströms terminologi något utöver medvetande (som alla har) och även något mer än kreativitet, nämligen en kombination av praktik, teori och handling som bara kan finnas hos den som har en total syn — vilket också innebär ett totalt hänsynstagande — och det är en syn som är oför-

enlig med försvaret av "delen", av klassamhället.

Gert Z Nordströms bok befinner sig på en ganska hög abstraktionsnivå och innehåller en lång rad begrepp från marxism, strukturalism och semiologi och sådana som är av eget fabrikat. Jag har undvikit de flesta i mitt försök till tolkning av hans resonemang, bland annat därför att jag tror att den självständiga och betydelsefulla insats Nordström gjort på det här området inte ligger på det terminologiska planet.

Han är ingen frasmakare. Han utgår från att världen är begriplig, att sanningar är detsamma som materiella fakta och att ting och skeenden är fattbara. Och målsättningen är att befria människan från allt det som hindrar henne från att bli en "total" människa, en människa som kan utveckla alla sina krafter och förmågor.

TORSTEN BERGMARK

Ideologi i språkdebatten

allt tal om språks precision är lögn
det enda som i längden betyder något
är det som finns under språket

Göran Sonnevi
Det omöjliga (1975)

Olle Nilsson (Språk och ideologi, SOL-bulletinen 19/75) är indignerad över språkbruket i en statlig utredning om glesbygder. Det har han all anledning att vara - dess ordkonster är en verklig styggelse för det svenska språket. Han gisslar också - träffsäkert - den monopolkapitalistiska ideologi som styr så mycket av det politiska handlandet i vår tid. Ändå vill jag ifrågasätta själva den teoretiska grund som ON bygger sitt resonemang på. Jag ska kortfattat försöka visa vari hans grundläggande fel består och vilka allvarliga konsekvenser detta får för en, om man så vill, marxistisk språkteori.

Begreppsapparaten

ON utgår från två klassiska begrepp när han ska bestämma språkets sociala roll: ekonomisk bas och politisk, ideologisk etc. överbyggnad.

"I ett kapitalistiskt samhälle, där basen kännetecknas av att produktionsmedlen ägs av ett fåtal, den härskande kapitalistklassen, produceras också en överbyggnad som med alla medel försöker legitimera och bevara status quo. Språket är ett viktigt medel i dessa försök, både medvetet använt och omedvetet. /...../ Det språk som ... används /.../ kommer därför med nödvändighet att ge uttryck åt en bestämd ideologi; en bestämd människo- och samhällssyn," (s. 3)

I denna begreppsapparat inordnas språket som en - aktiv - del av samhällets överbyggnad.

Är det ett riktigt synsätt? Marxistiskt kan det knappast vara. Marxister har alltid betraktat språket som en tillgång för samhället i dess helhet, som ett utmärkande drag för ett folk eller en nation. Stalin - som utvecklade marxismens språkteori - skrev att

"språkets tjänande roll /består/ såsom medel för umgänget mellan människor inte i att tjäna en klass till förfång för andra klasser, utan i att i lika mån tjäna hela samhället och alla samhällsklasser... både exploatörerna och de exploaterade."

Språket står sålunda likgiltigt i förhållande till klasserna. Men det innebär inte att samhällsklasserna förhåller sig likgiltiga till språket som de tvärtom söker utnyttja som redskap åt sina tankar och föreställningar. När det nu är så kan språket rimligen inte hänföras till den samhälleliga överbyggnad som ju behärras av en eller ett fåtal sociala klasser.

Vilken är den drivande kraften i språkutvecklingen?

Denna teoretiska motsättning rymmer - i allmänhet - två olika förhållningssätt till språkets egen utveckling och dynamik. I ett debattinlägg i Clarté (7-8/74) sökte Peter Sundborg göra gällande att överklassen varit drivande kraft i det svenska språkets utveckling:

"När Gustav Vasa översatte bibeln /till svenska/ vid mitten av 1500-talet så var det inte för att värna om det svenska språket utan för att stärka greppet om landet. /.../ Med det torra riksspråket ville han inpränta vördnad för överheten och bekämpa det farliga folkmålet som uppuntrade bondsk självständighet och upproriskhet." (s. 49)

Men om man ser så ser man fel. Gustav Vasas åtgärder för att samla de svenska dialekterna under ett enhetligt nationellt språk svarade mot starka folkliga behov; de riktades mot den splittrande feodala ordningen och de lade grunden för ett svenskt skriftspråk som gjort det möjligt för folkets olika delar att kommunicera obehindrat medvarandra. Alternativet - för att vara drastisk - vore ju att undervisningen vid de svenska universiteten fortfarande ägde rum på latin.

På samma sätt med England - där folket steg för steg trängde undan det franskspråkiga inflytandet och upprättade ett nationalspråk - och med Vietnam - som trots 1000 års kinesisk ockupation och försök att introducera mandarinspråket sino-viet har ett i allra högsta grad levande nationellt språk som bevarats i och av den folkliga traditionen. Märk också det svenska folkspråkets motståndskraft mot förfranskningsförsöken under 1700-talet och 1800-talets språkliga tyskeri!

Ett sannfärdigt studium av t. ex. det svenska språket skulle med säkerhet visa att det är framförallt det arbetande folket som utgjort den dominerande och sammanhållande kraften i utvecklingen. Jargongbildningar existerar och påverkar gradvis språkets karaktär; men detta sker inte automatiskt och inte såsom omedelbara reflexer av klassintressena.

Om man godtar den här utvecklingssynen måste man samtidigt av uppenbara skäl avvisa tesen om språket som en del av överbyggnaden. Ty överbyggnaden konstituerar ju den härskande klassens ideologi. Uppfattningen om språkets "ideologisering" å andra sidan implicerar med nödvändighet föreställningen om denna härskande klass - i dess olika historiska skepnader - som den drivande och avgörande kraften i språkets utveckling.

Språk och verklighet

Radikalt språkfolk måste göra sig av med denna grundfalska schablon! Jag menar dock att ON bygger stora delar av sin framställning på ett underförstått accepterande av den. Och vad värre är: när han ska dra de teoretiska slutsatserna av sitt resonemang blir det just - ideologi.

Ett par exempel.

1. I ett avsnitt i sin artikel behandlar ON utredningens användning av ord som "arbete", "arbetskraft", "köpkraft" och menar att den är "förvillande" och "för bort från verkligheten". Han skriver bl.a.:

"Uttrycket 'personliga resurser' används /.../ om tjänstemän, som på detta sätt tilldelas en 'finare' benämning än vanliga arbetare. Icke desto mindre innebär beteckningen att tjänstemannen reduceras till en vara, en resurs, för någon att använda vid behov - eller kanske snarare: Att inte använda." (s. 4)

Jag blir inte klok på denna beskrivning. Under kapitalismen förvandlas ju all arbetskraft till en vara som köps och säljs till priser som bestäms av de socialt nödvändiga kostnaderna för dess produktion och reproduktion. Om nu utredningen godtar detta förhållande - då är det väl själva ställningstagandet snarare än den språkliga utformningen som behöver kritiseras? När nu arbetskraften blivit vara - måste inte detta i själva verket prägla varje text som handlar om hur denna vara kommer att utnyttjas?

2. På samma sätt upprörs ON över att

"borgarstatens teknokrater och hantlangare sätter sin prägel på språket. Orden försöker på ett eller annat sätt mäta, ringa in, avgränsa, spalta upp, hierarkiskt rangordna eller 'förenkla' människornas situation och deras verklighet i avsikt att göra allt statistiskt mätbart. Människan som kalkyl eller variabel. Resultatet blir en otäckt död, avpersonifierad och teknifierad värld. /.../ Människan tappas på blod eller tappas ut som vatten ur badkaret, tunnas ut som en alltför tjock sås eller föses ihop som poskap, åt vilket håll man nu vill associera. I vilket fall som helst känns det obehagligt. Människan avhumaniseras." (s. 5-6)

"Människan avhumaniseras" - i språket! Är det märkligt? Hela vår tillvaro är ju "obehagligt" förtingligad. En text som beskriver det kapitalistiska samhällets rörelselagar blir utan tvekan en skrämmande läsning. Inte därför att språket skulle vara "borgerligt" eller intresseladdat utan därför att verkligheten ser ut just på det sättet. Det som gör den text ON studerat angripbar är inte dess utformning, dess val av termer, utan det faktum att den försvarar en bestående ordning som är outhärdlig.

ON tenderar att betrakta verkligheten genom språket - som om detta hade ett eget liv ("Orden försöker...", se föreg. citat!), som om språklig makt kunde förändra tillvaron. Därigenom blir han mystifierande. Språk och ideologi förs samman, och ideologin angrips genom de språkliga uttrycken. Så att om statliga utredningar plötsligt började skriva ett annat och bättre språk (det finns en statlig utredning om detta) då blev de mindre farliga, mindre angripbara...

Sven Wernströms "radikalism"

Lösenordet för många radikala språkmänniskor har blivit den språkfilosofissom som ON i slutet av sin artikel ansluter sig till, nämligen det av Sven Wernströms förordade "marxistiska språket" eller "arbetarklassens 'språk'" som beskriver samhället ur arbetarklassens synpunkt". Det är ett språk som bara få behärskar:

"Det innehåller begrepp som mervärde, utsugning, alienation, klasskamp." (2)

Det sägs också vara ett "förändrande språk" (ON, s. 9).

Utgångspunkterna för denna filosofi (som i Wernströms fall härrör från den borgerlige språkvetenskapsmannen Bernstein) är flerfaldiga. För det första betecknas det förhärskande språket idag som ett "maktspråk", bourgeoisins språk; av sociala skäl ska stora delar av befolkningen inte ha tillgång till detta. För det andra idealiseras tillståndet inom den grupp av befolkningen som påstås vara avstängd från "maktspråket" (eller på skolsvenska: det "normativa språket"). För det tredje uppfattas marxistisk terminologi i och för sig som ett överlägset "analysinstrument" (ON, s. 9) för att förstå - och förändra - verkligheten.

Alla dessa utgångspunkter förefaller mig utomordentligt tveksamma. Är det svenska folket (som ex. v. Alfavux sökt göra troligt) ett språkligt utarmat folk. Finns det någonting i senare års klasstrider som tyder på att det arbetande folket i vårt land skulle ha upplevt den påstådda språkliga underlägsenheten som ett avgörande hinder i sin kamp? Bör den språkliga ambitionsnivån i våra skolor - och i universitetsutbildningen av svensklärare - sänkas ytterligare? Är det inte just SÖ-byråkrater och andra folkets fiender som under lång tid gått i spetsen för kvalitetssänkningar i utbildningen, för mer "praktiskt" betonade inslag i svenskämnet på bekostnad av självständig språklig framställning och insikt i den egna nationallitteraturen? (3) Kräver inte användningen av marxistiska termer i språket först av allt en väldig insikt i teorin och sammanhangen för att bli meningsfull? Kan inte också det "marxistiska språket" förvilla och fördölja om det används på fel sätt och av fel personer?

Sådana frågor bör ställas och besvaras. Att ON överhuvudtaget inte gått in i den diskussionen och därför heller inte med framgång kunnat visa att Wernströms språkfilosofi är tillämpbar och efterföljansvärd bidrar till att man har svårt att ta huvudinnehållet i hans artikel på riktigt allvar.

Anders Björnsson

1. Stalin, J. V., *Marxismen och språkvetenskapens frågor*, s. 9. Moskva 1954.
2. Wernström, S., *Fiendens språk*, s. 3 och 10. Oktoberhäfte 10. Stockholm 1974. Se också förf. anmälan i *Clarté* 2/74, s. 37.
3. Dessa "elevvänliga", försåtligt samhällsnyttiga skolmän - de verkliga språkfienderna i dagens skoldebatt - presenterar gärna sitt budskap i särdeles "radikal" utsmyckning. Hör bara:

"...självfallet ska vi inte lära eleverna ett komplext, kompakt och variationsrikt språk enbart av den anledningen att en del vuxna (de 'litterärt bildade') använder ett sådant högstatusspråk."

Svenskläraren bör istället

"inrikta all sin kraft på att hjälpa de språkligt svaga eleverna till hyggligt vardagsspråk, och till att våga använda det språk de har, sådant det nu är." (Per Johansson, "Att skriva svenska", *Svenskläraren* 2/75, s. 17. Kurs. i orig.)

Om sådan språklig nihilism blir erkänd kommer officiell skolideologi utan tvekan att ta ytterligare ett steg i reaktionär riktning!

För faktum är att språklig insikt och fördjupad språkkänsla alltid haft en demokratisk syftning. Den saken hade DRV:s premiärminister Pham Van Dong fullt klart för sig när han i sitt stora tal till det vietnamesiska språkets försvar ställde följande tre uppgifter på språkvårdens område:

- "1. Bevara och berika det vietnamesiska ordförrådet.
2. Tala och skriva i enlighet med språklärens regler.
3. Bevara det särpräglade, ursprungligheten, hos vårt språk i alla framställningsformer, i skönlitteraturen, i politiska tal, i vetenskapliga och tekniska arbeten." ("Bevara det vietnamesiska språkets renhet och klarhet!", delvis återgivet i DN 6.4.74)

Mao Tsetung har berört behovet av språkkunskaper på ett intressant sätt i uppsatsen "Bekämpa schablonmässigt skriveri i partiet", *Valda verk* III, s. 59. Uddevalla 1971.

KUSK! KUSK? KUSK.

Från Stockholms Skoldirektion har kommit 10 A4-sidor och lika mycket bilagor angående KONTAKTERNA MELLAN UNGDOMSORGANISATIONERNA OCH SKOLAN. Eftersom dessa kontakter tidigare reglerats av KUSK II heter denna samling KUSK III

Här betonas överallt vikten av kontakter, även om de kan innebära vissa risker! Gå till din rektor och be att få titta på skrivelsen om du vill ha stöd för politiska aktiviteter. Vi trycker av några regler. (Ordförklaringar: Skolförening = vid skolan registrerad elevförening, ungdomsförening = organisation, i vilken antalet medlemmar i åldern 7 - 24 år uppgår till minst 25 och där dessa utgör flertalet av organisationens medlemmar. När det gäller grundskolan måste dessa vara godkända och bidragsberättigade enligt de normer som gäller vid Föreningsbyråns bedömning. Förteckning över dessa utsändes till skolorna genom skolförvaltningen.)

Regler för affischering

1. Alla skol- och ungdomsföreningar har generell rätt att sätta upp affischer på de anslagstavlor som skolan har för föreningsaffischering, under förutsättning att där angivna regler följs. För grundskolan gäller dock den begränsning för ungdomsorganisationerna som ovan beskrivits.

Regel 2 - 5 beskriver storleken (högst A 3!), tiden (högst 14 dagar), de uppgifter om namn och adress som krävs samt förbud mot kommersiella inslag, om det sker i vinstsyfte.

Regler för broschyrtidning

Alla skol- och ungdomsorganisationer har generell rätt att till eleverna distribuera broschyrer o.d. i skolan och på skolområdet vid alla tillfällen utom på lektionstid (ibland också då nämligen i samband med presentation av organisationen).

Rektor måste informeras, namn och adress krävs som ovan.

Utställningar

Skol- och ungdomsföreningar har rätt att anordna utställningar i skolorna om utrymmet så medger. Kontakt måste tas med rektor i förväg för överenskommelse om tid, lokal och omfattning.

SLÅ VAKT OM DESSA NYA RÄTTIGHETER '':

Ror

V I - T E A T E R N (TEARTERCENTRUM) spelar f.n. en pjäs i skolorna som heter SOMLIGA HAR FRAMTID. Den handlar om en lärarinna och ett par tonåringar och har arbetats fram på Grimstaskolan i Stockholm. När de kommer till din skola vill de ha kontakt med SOL-are.

- 14 OBJEKTIVITET OCH PÅVERKAN informerar en broschyr om (8 sid. - tryckt hos Liber Läromedel 1975) som man kan hitta på kollegieborden. Det kan vara bra att känna till hur man just nu tolkar dessa begrepp.

Saklighet

Saklig är en undervisning som ger de viktigaste fakta på ett korrekt sätt. Det betyder, att det som sägs skall vara sant, överensstämma med verkligheten, så långt vi på vetenskapens fluvande ståndpunkt har möjlighet att veta något. När det gäller att skildra olika åskådningar och uppfattningar — tex politiska eller religiösa — skall det ses »inifrån», inte från sina motståndares eller kritikers synpunkt. Det som dess anhängare själva anser vara väsentligt i sin uppfattning skall vara det som beskrivs i undervisningen om den. Om det finns någon närvarande muslim, marxist eller pacifist när det undervisas om hans livssyn, skall han kunna säga: »Det stämmer — det är så jag tänker och ser på tillvaron.» Det är därför självklart att saklighet kräver goda kunskaper av läroboksförfattare och lärare.

§ 2

Allsidighet

Men objektivitet innebär inte bara att det som sägs är korrekt, utan också att man vid valet av innehåll i sin framställning täcker de viktigaste områdena. Allsidighet i undervisningen innebär att eleverna också måste få möta olika uppfattningar och värderingar. Ordet opartiskhet kan också användas i stället för allsidighet — att man inte tar ställning mellan stridande uppfattningar. Kravet på allsidighet blir särskilt aktuellt så fort man har att göra med livsåskådningar, ideologier och s k »kontroversiella frågor», dvs frågor som det råder olika meningar om. Vissa parter i en ideologisk konflikt eller en intressekonflikt får inte gynnas på bekostnad av andra parter och vissa värderingar får inte favoriseras på bekostnad av andra.

c. 3

Historia

Vid studierna i historia kan man möta olika uppfattningar om vilka som är de drivande krafterna bakom det som sker — ekonomiska förhållanden, klasskamp, idéers roll och vad den personliga insatsen betyder. Om man studerar t ex Koreakrigets utbrott, kunde man ju nöja sig med att konstatera att krig utbröt. Det är visserligen sakligt riktigt, men det hjälper inte långt till att förstå ett historiskt orsakssammanhang. Kravet på opartiskhet och allsidighet gör att man måste försöka få fram både den nordkoreanska och den sydkoreanska synen, både Sovjets och USA:s.

c. 4

Ett problem som ofta uppstår är hur man skall kunna undvika att lägga vår egen tids sätt att se på samhällsfrågor på gångna tider, i stället för att försöka förstå och bedöma dem efter deras egna förutsättningar.

Samhällskunskap

Tre problem kan illustrera hur objektivitetskravet kan vara ett problem vid undervisningen i samhällskunskap.

1. Hur man väljer ut vad man undervisar om — stoffurvalet. Ämnet rymmer så mycket att man alltid måste välja vissa frågor. Det är då lättare att tala om arbetarrörelsens historia än att gå in på dagens stridande ideologier, men det motsvarar inte ämnets mål.

2. Å andra sidan är det lätt, att det stannar vid en diskussion kring aktuella frågor med utbyte av åsikter, medan förmedlandet av fakta och nya kunskaper kan komma bort. Exempel — diskussion om värnplikt eller ej utan att eleverna fått kunskap om försvarets funktioner. Man bör dock undvika att undervisa i samhällskunskap som om det enbart var fråga om att redogöra för s k fakta. I botten för varje idé-samhällsuppfattning ligger ett engagemang som »fått människor på marsch» — diskussionen, tankeutbytet på lektionerna är den undervisningsform som är sannast mot ämnets mål.

3. Det är lätt att ge sig in på stora problem med schablonartade påståenden utan tillräckliga kunskaper. U-landsfrågorna är ett sådant område, som det visat sig svårt att ge en objektiv undervisning om.

Religionskunskap

Undervisningen skall meddela sakliga kunskaper om olika tros- och livsåskådningars innebörd och innehåll utan att auktoritativt söka påverka eleverna att omfatta en viss åskådning. Att eleven påverkas av vad han lär sig går inte att undvika i detta ämne lika litet som i något annat. All kunskap påverkar en människa. Men påverkan skall komma från stoffet självt, inte från en av läromedel eller lärare tillrättalagd undervisning för att leda eleverna i en viss riktning i livsåskådningsfrågor.

KÅKVISOR

OCH DEN BESVÄRLIGA OBJEKTIVITETEN

Hagaskolan var ett av tre ställen som Pelle Hellberg och Olof Rhodin på tisdagen framförde sitt program "Kåkvisor"

En SOL:are från Örnsköldsvik har skickat oss en rapport om den reaktionära snålblåsten kring en skolturné i Rikskonserterns regi. Tre grabbar har rest runt till skolor i Nedre Norrland för att spela, sjunga och berätta om verkligheten i fängelserna och på så sätt stimulera till debatt om kriminalvården. Debatten skulle bli mångsidigare genom att ordinarie skolböcker kompletterades med turnégruppens studiematerial, som i god tid sändes till skolorna. Här behandlas den sk vården ur fångarnas perspektiv, men sätts också in i ett samhälleligt sammanhang. Läroplanens krav på mångsidighet och objektivitet är därmed uppfyllt, kunde man tycka. Studiematerialet utgår från följande förhållanden:

Ca 80% av internerna kommer från arbetarklassen, de flesta har en trasig social bakgrund. En mycket liten del av internerna har begått grova brott eller våldsbrott. Merparten är småtjuvar som stulit ihop under 1000:- per person och år, egendomsbrotten dominerar. I massmedia ges en helt annan bild av brottsligheten. Man intresserar sig mest för de ovanliga våldsbrotten som ger rubriker, tex norrmalmstorgsdramat, jeanettmordet och liknande. Detta påverkar i hög grad folks attityder till fångar. De blir negativt bemötta när de kommer ut och skall söka arbete och bostad.

Vad som är kriminellt är inte något för en gång givet utan avspeglar maktförhållandena i samhället. Multinationella oljeföretag bedriver "legal" skattesmitning och undanhåller staten jättebelopp varje år. Miljöförstöring åsamlar samhället svåra skador, tex utsläppen av arsenik från Rönnskärsverken. Utsläppen är fn inte kriminaliserade. Varje år dödas 300 - 400 personer pga bristande arbetskydd och för högt uppdriven arbetstakt. Lagen fungerar som ett klassvapen och fångarna kallar lagen "Sveriges rikas lag". Några prov ur materialet:

Hur man blir kåkfarare. Del 1

För att bli KÅKFARARE krävs att man bryter mot lagen. Det låter ju självklart men är en viktig del av förklaringen till "en vanligare fånge" som vi beskrev tidigare. Lagen i sig är inte något självklart utan har i alla tider ändrats allt efter samhällsskick och styrkeförhållanden mellan olika krafter i samhället. Lagen är inte något neutralt, fristående från marknadskrafter och motsättningar. De klasser som har gemensamma intressen och är starkast är också de som skriver lagarna. Det enda hundra procentigt säkra sättet att avskaffa alla brott vore att avskaffa lagarna!

Vi gör en jämförelse för att se hur lagarna är skrivna:

Dessa handlingar är brott säger lagen

Snatteri
Stöld
Misshandel
Bedrägeri
Narkotikahandling
Olovligt förfogande
Utpressning
Rattfylleri

De här handlingarna är reglerade av lagar men anses inte som brott

Prishöjning
Företagsvinst
VM i boxning
Avskrivningar (skattetekniskt fiffel)
Läkemedelsförsäljning (lugnande medel etc)
Privat markägande
Hot om nedläggning (konkurs)
Spritförsäljning (systembolaget)

Det kan verka underligt att vi tagit upp handlingar som är så vanliga och som vårt samhälle till stor del bygger på. Just därför är jämförelsen viktig. Dessa handlingar är av ofantligt stor betydelse och drabbar en massa människor som inte har någon möjlighet att påverka dem.

Två exempel på detta:

Konkurs

En konkurs för ett företag innebär för det mesta också att driften läggs ned. Ofta beror konkursen på vanskötsel, dålig planering etc.

Endast i sällsynta fall tillfrågas personalen. I bästa fall underrättas personalen i någorlunda god tid, d v s ställs inför faktum.

Ofta räcker hot om driftsnedläggelse för att fack och personal skall slå av på lönekrav m m.

Särskilt gäller detta i glesbygd eller på mindre orter där chansen att få något annat jobb är så gott som obefintlig. Detta menar vi är utpressning.

Företagsavskrivningar

Ett tydligt exempel på helt laglig avskrivning är de multinationella oljebolagen som förra året inte redovisade ett öres vinst. Endast Nynäs och OK redovisade vinster. De övriga t ex BP och Shell redovisade underskott. Kanske bedriver oljebolagen någon form av välgörenhetsverksamhet i Sverige?

Nej, genom avskrivningar och andra skattetekniska finter för man över miljonbelopp till länder med lägre skattesatser än Sverige. Detta skall man dessutom ställa i relation till vad oljehanteringens kostar oss både på kort och lång sikt. Detta menar vi är bedrägeri.

Dessa exempel visar hur lagen är skriven och vilka maktförhållanden som bestämt dess utformning. Fångarna själva kallar lagen "Svea Rikas Lag"

Kåkkulturen och vi

Kåkvisor, som är en del av fångarnas egen kultur, har länge varit isolerade till fängelset. De har gått i arv genom s.k muntlig tradition. Dikter och visor fördes vidare från äldre fångar till yngre. Först på senare tid har de fått spridning utanför murarna.

OM MAN SITTE PÅ LÅNGHOLMEN
OM MAN BOR I CELL 63 PÅ ÖSTRA FLYGELN
OM MAN KLIVER UPP PÅ EN STOL
OM MAN TITTAR GENOM GALLERFÖNSTRET – UPPÅT MOT HÖGER
KAN MAN SE EN BIT AV VÄSTERBRON

NÄR MAN
SKALL VISITERAS
I ÄNDTARMEN
TAR VAKTEN PÅ
EN GUMMIHANDSKE
LITE VASELIN
PÅ TVÅ FINGRAR
UNDERLÄTTAR
PROCEDUREN.
OM MAN SLAPPNAR AV
OCH LUTAR SIG
FRAMÅT
ÄR DET INTE
SÅ OBEHAGLIGT
SOM DET LÄTER
DET ÄR MEST FÖRNEDRANDE.

(Dikter från fängelset)

Materialet är som synes lättfattligt och pedagogiskt upplagt. Hur togs då sånggruppen emot på skolorna och i pressen? Ja, en del elever, lärare och journalister var välvilliga och intresserade, mycket positivt mottagande fick gruppen i Strömsund. Men det typiska tycks tyvärr ha varit att skolorna, som i allmänhet lider brist på läromedel om krim-vård, har struntat i lektionsförberedelser, nonchalerat sånggruppen och brustit i uppföljning. Och i ortspressen flammade debatten upp. Kriminalvårdsdirektör Åke Danielson gör i Västernorrlands Allehanda 75-11-27 ett hästkt utfall mot studiematerialet: "Framställningen präglas av en sådan blandning av lögner, generaliseringar och "vinklingar" att resultatet blir

helt häpnadsväckande". Därpå tar Olle Norell till orda i Örnsköldsviks Allehanda 75-11-28. Han tillerkänner sånggruppen stor sakkännedom, han vet för han har varit övervakare liksom de, men han fortsätter:

Vad jag däremot inte tycker om i det här programmet är de slutsatser de bägge artisterna drar av sina negativa erfarenheter från fångvården: samhället måste göras om efter kommunistisk modell. Först då kommer medborgarna att utgöras av idel samhällstillvänder, harmoniska och lyckliga varelser. Detta underbara sakernas tillstånd har förespeglats alla människor i länder som gått över till ett kommunistiskt statsskick. Hur det har blivit i verkligheten torde vara allmänt bekant: ännu hårdare stövning av medborgarna, ännu hårdare fängelsestraff, ännu fler människor bakom fängelse-

programhäfte som presenterar bakgrunden till

framträdandet med käckfararvisor. Na förekommer en mängd svulstig och vulgär ultravänsterpropaganda. Hur lite av den, som överensstämmer med de verkliga förhållandena, redogörs påpassligt för på insändarplats i dagens ÖA av kriminalvårdsdirektör Åke Danielsson, regionschef för fångvården i Västernorrlands och Jämtlands län.

De ansvariga lärarna vid Nolas skolan hade uppenbarligen också känt tveksamhet inför trycksakerna eftersom de inte, såsom turnétruppen önskar, delat ut häftena till eleverna i förväg, en sak som gjorde herr Hellberg och Rhodin mycket misslynta. Nu fick varje elev sitt häfte strax innan det blev mörkt i aulan och hann inte läsa så värst mycket av "informationen".

Hur Rikskonserter, som ansvarar för och producerar programmet, kan sätta sitt rykte som seriös, opolitisk och statsfinansierad musikorganisation på spel genom att medverka till att sånt här dravel sprids i skolorna, måste bero på en politisk öskuldsfullhet av mindre vanligt slag — eller också är förklaringen den rakt motsatta...

NORELL

Olle och Pelle svarar i ÖA 75-12-03:

Sign Norell ser vår strävan efter kritiskt tänkande hos och fri debatt inom vår publik som ett uttryck för: "svulstig och vulgär vänsterpropaganda".

Att skolorna bara gett oss ett fåtal möjligheter till uppföljande klassrumsbesök efter konserterna trots erbjudan om detta är något som ligger utanför vår kontroll och som vi beklagar.

Detta förklarar vi för publiken vid varje föreställning, något som sign Norell förtiger.

Vi kräver nämligen att bli tagna på allvar i vårt arbete, både av skolmyndigheterna och press.

De elever som vi fått prata med har i regel inte fått tillgång till studiematerialet förrän samma dag vi kommit trots att vi skriftligen uppmanat lärarna att sprida och

bearbeta materialet i god tid, allt i syfte att ge eleverna ökad beredskap för ett meningsfullt utbyte av och med oss. De insinuanta anklagelser som sign Norell framför beträffande lärarnas försök att "censurera" studiematerialet kan vi inte bemöta. Själva anser vi att det borde vara självklart att särskilt noggrant förbereda lektioner som kan betraktas som "kontroversiella".

F.ö. anser vi att Nolas skolans ansvariga lärare själva skall bemöta sign Norells grava anklagelser. Elever och lärare vid gymnasieskolor torde vara fullt kapabla att tänka själva och på egen hand värdera och ta ställning till vår syn på kriminalvården.

PER HELLBERG
OLOF RHODIN

Norell igen i ÖA 75-12-10:

Att programmet och, framför allt, studiehäftet ger en snedvriden information om svensk kriminalvård är vid det här laget både lärare och skolledning överens om. Samhällskritik och osaklig sådan från ultravänsterhåll, inte sällan rena tokvänsterpropagandan, har nått våra skolor på underliga vägar de senaste åren. Skolteaterrådet, med representanter för skoldirektion, skolstyrelse och kulturnämnd, tillkom för att man skulle kunna förhandsgranska de teaterprogram regionteatern i Härnösand sänder ut till våra skolor.

Naturligtvis ingår det aldrig i vänsterindoktrinerarnas taktik att offerera sin vara som politiskt sprängstoff. Tvärtom! Först när de står på spöken slår de till med full kraft. Och skolans ansvariga blir alltid lika förvånade. Gång på gång. Som förälder och som lojal medborgare i det samhälle revolutionäromantikerna har som mål att slå sönder och samman bör man väl få kräva att det ändigen görs något åt den slapphet som är den ideliga förvåningens förutsättning.

Det måste till Norells heder sägas att han klart deklarerar sin egen ståndpunkt, som tex i ÖA 75-12-04:

Och var gång man råkar yppa att man är engagerad i motståndet mot kommunister, nazister och andra företrädare för omänskliga och orättfärdiga sociala system, så får man höra att man är "rädd" för kommunister. Jag är inte rädd för kommunister, men jag hatar och förbannar den ideologi dom företräder — som den fungerar i de stater där kommunismen har tagit makten. Det förhållandet att det ibland våra

kommunister finns en hopar blåögda idealister, som verkligen tror på ett kommande lyckorike under kommunistisk spira, förändrar ingenting i sak. Sådana drömmare har funnits både i Polen, Östtyskland, Ungern, Tjeckoslovakien, Ryssland, Rumänien osv. Och vad lär oss historien om dem? Jo, att de har varit bland de första som blivit utrensade och — i många fall — likviderade.

Och till slut lite stöd åt Norell i ÖA 75-12-11 från en representant för lärarkåren:

I vårt land sätter vi högt värde på tanke- och yttrandefrihet. Företrädare för olika åsikter bör givetvis få komma till tals — det gäller bara att ha omdöme att välja rätt forum. Programmet "Kåkvisor" och det ambitiösa studiematerialet "Samhällsnöd — Vatten och bröd" lämpar sig av allt att döma väl som studie- och diskussionsunderlag för en koncentrations (halv) dag i socialkunskap eller samhällskunskap, vilket f.ö. antydde av "artisterna" vid fredagens föreställning. Naturligt

vis bör materialet da kompletteras med uttryck för andra ståndpunkter, såsom t.ex. de som framförts i kriminalvårdsdirektör Åke Danielssons öppna brev till Rikskonserterns regionledning. Det måste till varje pris förhindras att program av typen "Kåkvisor", som inte är annat än politisk propaganda, framföres under den genomfalsa beteckningen "Skolkonsert".

Nils Andersson

lärare vid

Wargentinsskolan

Om du vill veta mer om vad som hände under turnén eller om du vill veta mer om kåkvisor så kontakta;

Pelle Hellberg

Ingmar Jansson

Olof Rhodin

Brännkyrkagatan 38

Dalagatan 62

Sandbacksgatan 4

117 22 STHLM

113 24 STHLM

116 21 STHLM

Tel: 08/69 50 03

Slutkläm

De som spärras in i fängelserna kommer från samhällets maktlösa. Fängelsebefolkningen kommer från den klass i samhället, vars medlemmar varit missgynnade under hela sin uppväxttid. Bland fångarna är det alltid betydligt fler än bland övriga medborgare som kommer från de sämsta bostadsområdena, som har dålig skolutbildning, som kommer från skilsmäsohem och från hem med svag ekonomi och undermålig bostadsstandard, som har haft föräldrar som varit arbetslösa och som varit fysiskt och psykiskt sjuka o s v. Användningen av fängelsestraff som ett medel för att försöka kontrollera brottsligheten är inget annat än ett försök att dölja symtomen på ett illa fungerande samhälle.

K.A.J

SOL i UPPSALA

Uppsala SOL-s lokalorganisation.

Vid slutet av vårterminen 1974 samlades ca 40 skolarbetare i Uppsala till ett stormöte för att diskutera hur vi skulle kunna arbeta tillsammans för en annorlunda skola. Eftersom vårterminen nästan var slut kom vi överens om att fortsätta diskussionerna vid höstterminens början. Den grupp som sedan träffades på hösten visade sig vara betydligt mindre än vårens. Anledningarna till detta var flera men en viktig orsak var att många flyttat från Uppsala efter genomgången lärarhögskola.

Denna mindre grupp satte emellertid igång och planerade ett teach-in om skolan. Vi hoppade därigenom att locka många deltagare till de studiecirkelar, som tidigare planerats.

Efter ett lyckat teach-in med över hundra deltagare kom en livlig cirkelverksamhet igång under höstterminen i flera olika cirkelar. När vårens verksamhet skulle starta visade det sig att endast ett par grupper arbetade vidare. Stormöten sammankallades för att värva folk till studiecirkelarna och arbetsgrupper. Åter kom verksamheten i gång och varade terminen ut.

Under höstterminen 1975 träffades några SOL:are för att diskutera hur verksamheten skulle bedrivas i Uppsala för att få kontinuitet i det fortsatta arbetet. När halva terminen gått sammankallades ett stormöte som fått till resultat att nya arbetsgrupper och studiecirkelar bildats. Med hänsyn till vad som tidigare hänt inom SOL-Uppsala är vi nu klart medvetna om att något måste göras för att bibehålla kontinuiteten i verksamheten.

Vad bör göras ?

Många förklaringar kan finnas till att vår verksamhet i Uppsala inte har fungerat bra.

- Många flyttar från Uppsala varje termin,
- Verksamheten har inte givit förväntat utbyte
- Ingen har haft ansvaret för verksamhetens fortbestånd
- Dålig kontakt mellan olika cirkelar och arbetsgrupper
- Osäkerhet om vårt förhållande till SOL i övriga landet
- Avsaknad av organisation mm.

Under hösten har vi därför diskuterat hur vi skulle kunna lösa dessa problem.

Vi menar nu att de studiecirkelar och arbetsgrupper som bildats utgör

basen i vår lokala organisation. För att kunna hålla samman dessa grupper kommer ett arbetsutskott att väljas med representanter från varje grupp. Arbetsgruppen får till uppgift att samordna verksamheten, se till att kontinuiteten bevaras, rekrytera nya medlemmar, hålla kontakt med SOL och andra skolgrupper i landet, sköta det löpande arbetet mm.

För att arbetsutskottet inte skall uppfattas som en grupp som ordnar allting är det viktigt att de olika studiecirkelarna och arbetsgrupperna tar del i det praktiska arbetet t.ex. genom att ordna stormöten. Det viktiga arbetet skall utföras i organisationens bas och arbetsutskottet skall bara fungera som samordnare-informationsöverskriddare.

Uppsala SOL:s verksamhet under våren -76

Vid ett stormöte den 25/1 1976 beslutades att följande studiecirkel och arbetsgrupper skulle fungera tills vidare:

STUDIECIRKLAR

1. Skola och samhälle. Denna cirkel har varit igång även under höstterminen och kommer att varva teoretiska studier om hur skolan fungerar i samhället med praktiskt arbete i form av undersökningar mm. Under våren kommer gruppen t.ex. att undersöka hur specialundervisningen i Uppsala fungerar.
2. Språket som maktmedel. Cirkeln hade några sammanträden under höstterminen. Målsättningen är inte helt klar men avsikten är att dels studera klassspråken och uppkomsten av dessa teoretiskt, dels studera hur språket används för att utöva makt genom t.ex. att dölja den faktiska verkligheten och dels diskutera och pröva hur man i sin praktik skall handskas med problemet.
3. LMN-materialet (Låg- och mellanstadiets naturkunskap)
Man kan bäst förklara det genom att citera några rader ur "Grundtankar i LMN-projektet".

"LMN-projektets syn på inläringen är influerat av ett betraktelsesätt, som innebär, att människan antas vara utrustad med en stark lust och vilja att lära.

Individen har en inneboende drift att undersöka sin omvärld, som leder till att hon eller han spontant försöker uppsöka inläringssituationer. Detta är ett nödvändigt led i individens strävan att förstå och vinna kontroll över sin omgivning. Såväl Jean Piaget, Lev Vygotsky som Jerome Bruner formulerar på olika sätt denna syn. Det är intressant att notera

att tre vetenskapsmän från så skilda samhällen som Schweiz, Sovjet och USA, när de teoretiserar över människans natur, kommer till en samstämmig syn, som innebär erkännandet av individens förmåga att genom egen kraft och på sitt eget sätt komma tillrätta med sin omgivning."

Vi är några lärare i Uppsala som på praktisk väg försöker sätta oss in i LMN:s tankar och material. Vi gör enkla experiment för varandra Och sedan provar vi dessa i våra klasser.

Det finns många hinder på vägen fram till en "bra" laborativ undervisning.

Om du är intresserad av att pröva LMN tag då kontakt med Göteborgs Lärarhögskola och beställ material därifrån. Jag rekommenderar häftet "LMN är det något för dina elever?".

Vill du veta mer om vårt arbete kontakta SOL-UPPSALA.

4. Läraren som politisk person. Syftet med denna cirkel är att studera hur vi konkret arbetar i skolan och hur vi skulle kunna arbeta för en förändring av vår verksamhet. För att kunna utarbeta en strategi och taktik för förändringar är det nödvändigt att studera dels hur skolan fungerar i samhället dels hur arbetet i skolan fungerar. Den nödvändiga syntesen av teori och praktik skall vi försöka åstadkomma genom att dels studera teorier om skolans funktion i samhället (utbildningsekonomi) dels genom att utbyta erfarenheter från vår egen praktik.

ARBETSGRUPPER

1. Läraryrket i Uppsala.

Vid SOL:s riksmöte i Stockholm den 3-4 januari -76 beslutades att SOL-gruppen i Uppsala skulle studera läraryrkesfrågor tillsammans med Skolarkivet. En arbetsgrupp är nu utsedd i Uppsala och förväntas inom kort komma igång med arbetet. Kontaktman : Leif Berg.

2. "Historieboken."

En arbetsgrupp kommer att utses med uppgift att planera en aktivitetsdag med presentation av SOL, visning av Historieboken och debatt i anslutning till filmen.

3. Arbetsutskott.

Detta har utsetts och kommer att fungera i enlighet med vad som sagts ovan om detta organ.

I Bulletin nr 20 hade vi en kritisk granskning av VPK:s marxistiska grundkurs. Vi fann att vi kunde rekommendera den i stort sett. Våra reservationer gällde speciellt avsnittet om den politiska ekonomin. Tack vare Torkild Thejsens besök under hösten -75 har många i SOL blivit nyfikna på vad som menas med utbildningsekonomi. Skolarkivet, som har fina kontakter med Unga Pedagoger i Danmark (se nr 20), började hösten -75 en cirkel i ämnet. Den beräknas fortsätta detta läsår ut.

I Danmark började radikala lärare redan under 60-talet tillämpa Freires, Freinets, mfl reformpedagogers idéer. Men man fann efter några år att även med dessa alternativa metoder slogs barn ut, och mest barn från arbetarklassen. Vad tjänade då den alternativa pedagogiken till? I sitt sökande efter svar kom man via universitetsvännstern i kontakt med den sk kapitallogiska skolan, som griper tillbaka på Marx' kritik av den politiska ekonomin. Den menar i korthet att först när man lärt sig Marx' metod ordentligt kan man ta itu med en analys av dagens samhällsekonomi. Som lärare kan man då se vilka ramar kapitalismen idag sätter för skolan och utbildningen och vilka tendenser som finns; detta är marxistisk utbildningsekonomi. En god socialistisk strategi kräver ju att man känner motståndarnas, kapitalisternas, strategi.

Det är givet att man inte kan förkasta den alternativa pedagogiken eller sluta studera den, men här i Stockholms SOL är vi ett 16-tal personer som valt att prioritera utbildningsekonomin ett år framåt. Vi kommer att träffas varannan fredagskväll, till en början på Morianen. När bulletinen kommer ut har vi haft två sammanträden. Studieplanen har gjorts av Donald Broady, som också leder skolarkivets cirkel. En detaljerad studieplan till grundboken Introduktion till Kapitalets första band, Barrikaden, kan rekvireras från Skolarkivet, Missionsvägen 6-14, 161 35 BROMMA. Tel mån 16-18

08/26 01 86

De SOL:are i stockholmstrakten som vill studera alternativ pedagogik kan vi hänvisa till FAS, som har flera cirklar på gång i Stockholm.

1. Cirkel i alternativ pedagogik. Bok: Kunskap, insikt, frigörelse.

Kontakta Göran Folin 08/32 66 48.

2. Cirkel om anti-auktoritär uppfostran och undervisning.

Kontakta Sara Olsson

3. Flera cirklar där man studerar Freinets pedagogik.

Kontaktman är Chris Sjöberg 08/85 74 06

FREINET

Tankar om Célestin FREINETS PEDAGOGIK FÖR FOLKETS SKOLA I ANLEDNING av ett Freinet - seminarium i Granbackaskolan den 24 januari i Solna.

Hörde du till dem, som sommaren 1974 eller julen samma år fick se den italienska TV-filmen 'En lärares dagbok'? För oss, som gjorde det, - och det gällde inte bara folk i skolsamhället - blev filmen en upplevelse. För dem, som missade programmet eller vill fördjupa sig i den människosyn och vettiga arbetspedagogik, som låg bakom, finns nu tillfälle att studera den sydfranske pedagogen Célestin Freinets bok "För Folkets Skola" (i sv. översätt. Wahlström och Widstrand 1975 - 29 kr. 200 sid.)

Allt vad barnen i filmens italienska slumklass sysslade med låg inom deras egen erfarenhetsvärld - det gällde bara att hämta fram den kunskapen, systematisera den och dra slutsatser av det framkomna materialet. I ett avsnitt kartläggs ungdomarnas egna bostadsförhållanden. Materialsamlandet på fältet resulterar i tabeller och jämförelser i klassrummet, som blir en verkstad, där materialet bearbetas vidare. En annan gång behandlas andra världskriget. Föräldrar som varit med och har egen erfarenhet, kommer till skolan. Det levande närsamhället dras in i skolans slutna värld. I filmen blir läraren avskedad. Han hade inte förberett sina elever inför en kommande examen. Rektorn kommer in i en dödstyst klass, analyserar en för eleverna totalt verklighetsfrämmande dikt: "Moder jord", med katastrofalt resultat. Att eleverna kunde så mycket annat, bevisat av alla arbetsresultat i form av grupparbeten, som blommade på väggarna runt omkring, räknades dem inte till godo. Filmen gjorde en nyfiken på den pedagogik, som låg bakom. Den skådespelare som framställde filmens lärare, har lämnat sitt skådespelaryrke för att bli lärare! - det säger väl någonting om det revolutionerande i skolans arbets-sätt.

1/ Vem var då Freinet och 2/ vad menas med "arbetets skola"?

1/ Vallpojken Célestin Freinet (1896 - 1966) från Provence i Frankrike blev byskollärare i en trist skola i bergen. Under första världskriget fick han en allvarlig lungskada. Det tog emot att tala mycket, och en pedagogisk omorientering visade sig nödvändig. Kanske var hans reaktion mot ordsvallet (le verbiage), en följd av hans oförmåga att tala i långa perioder. Det första skoltryckeriet kom i gång och också skolkorrespondens mellan olika orter och länder med utbyte av egenhändigt tryckta tidningar. Under andra världskriget kom han i Vichy-regeringens koncentrationsläger men släpptes av hälsoskäl efter 21 månader. Tiden i lägret utnyttjade han att skriva "För Folkets Skola". En praktisk vägledning för den allmänna skolans materi-
dla, tekniska och pedagogiska organisation." Men redan före andra världs-
kriget, 1935, hade han grundat en egen skola i Vence nära Cannes. Den åter-
vände han nu till. Rörelsen kring honom växte, först inom Frankrike för att
sedan ta internationella proportioner. FIMEM (Fédération Internationale des
Mouvements d'Ecole Moderne) bildades 1957 med utbyte mellan kooperativa
arbetsgrupper i olika länder. Dess publikation heter "Le Lien" (Förbindelse-
länken). "L'Educateur (Fostraren) har kommit ut alltsedan 1927 och är huvud-
organ för kontakt mellan Freinet-lärare.

2/ Arbetets pedagogik - vad är det enligt Freinet? När vi talar om arbete polariserar vi det ofta mot fritid, som någonting jobbigt, glädjöst och alienerat. Men för Freinet är arbetet något helt annat: ett sätt att via mer och mer fulländade verktyg behärska den värld, som omger oss, och att därigenom själva växa i styrka. Genom gemensamt arbete i arbetslag kommer man i kontakt med andra. För Freinet är arbetet alltså både materiell och social organisation och under inga omständigheter alienerat utan meningsfullt för en själv och för gruppen.

För Freinet är verktygen - inte bara manuella utan också intellektuella - viktiga. Genom famlande försök (*expériences tâtonnées*) och en rik stödjande miljö (*un milieu riche et aidant*) förbättrar vi kontinuerligt verktygen. När inte kunniga hantverkare existerar i vår urbaniserade omvärld som den gjorde i den primitiva byskolan, måste vi skapa ett slags "barnreservat" (*réserves enfantines*) med rika valmöjligheter inom skolans hank och stör.

I synnerhet ett av verktygen, klassens enkla tryckeri - limografen - har blivit representativt för Freinets arbetsskola, vidare väggtavlan, där både den allmänna veckoplanen och de individuella "småplanerna" skrivs och klasskorrespondensen till olika landsändar eller andra länder med utbyte av skoltidningar, egenproducerade tryckalster gjorda på fria texter. Likväl vill Freinet att hans pedagogik skall vara dynamisk och flexibel. Det finns inga för all tid fixerade tekniker (*techniques*), menar han, inga stela metoder. Människan står i centrum, verktygen får rätta sig därefter. (här kritiserar han den beundrade Maria Montessori som alltför materiellbunden). Praktiken, erfarenheterna från omvärlden, är den kunskap, som är värd att ha. (På SOLs sociodramakurs på Lidingö i höstas fick vi också lära oss att skilja mellan "internaliserade", alltså ej erfarenhetsmässiga uppfattningar och sådan på egen erfarenhet baserad kunskap. Endast den senare hade betydelse för oss. Befriande genom analys från internerade synsätt, då först - men inte förrän då - blir vi fria att förändra vår omvärld.)

Några svenska lärare - i Solna, i Vallentuna, i Ektorp - praktiserar Freinet-pedagogik, och det fick vi erfara på Granbackaskolan den 24 januari. Deras erfarenheter var inte alltid så positiva, men deras öppenhet var helt avväpnande. Det fordras schemateknisk planläggning, det fordras "hemrum", inte ämnesrum, det fordras upplysning i kollegiet, som annars står oförstående för detta sätt att arbeta på. Inom FAS (Föreningen Aktiv Skola) finns en Freinetgrupp, som kan ge upplysningar. Du kan vända dig till Chris Sjöberg 08 / 85 74 05. Adress till Aktiv Skola: Tavastgatan 16, 117 24 STOCKHOLM.

I den omdaning på det pedagogiska och samhälleliga området, som sker, är det all anledning sätta sig in i deras arbeten, som försöker ändra skolans mål och medel. Paolo Freires medvetandegörande dialog-pedagogik har vi lärt känna genom hans böcker. Célestin Freinet är också värd ett sådant studium, nu när vi helt enkelt tvingas till en ny pedagogik, då utslagningen blir allt större bland folkflertalet på arbetsmarknaden och i skolan, där eleverna till största delen utgörs av arbetarbarn.

Har Freinets arbetspedagogik något att tillföra den svenska skolan, så väl-rustad med AV-hjälpmiddel jämfört med den torftiga provençalska byskolan, där Freinet från början verkade? Ja, det har den, för det gäller inte bara verktyget, utrustningen som sådan, utan i vilken tjänst den står. Människan är hos Freinet inget objekt för en undervisningsteknologi utan det är människans egna behov av utvecklingsinstrumenten tjänar.

Alla genomtänkta, i praktiken organiserade försök att förändra människans ställning i såväl skolhierarkin som i samhället är värda att allvarligt ta del av, vilket inte betyder för oss, att vi inte också långsiktigt måste arbeta från toppen med en omstrukturering. Basen och toppen måste verka samtidigt och för

samma mål: att göra människan till ett subjekt.

Boken "För Folkets Skola" av Freinet lämpar sig väl som studiecirkelmateriel för den som vill sätta sig in i 'arbetets pedagogik'. Den är konkret och inspirerande. I slutet innehåller den ett testmateriel på 30 konstanter, där man kan få fram sin egen 'pedagogiska profil', genom att svara med grönt, orange eller rött.

Eva

Lars Lindström på Pedagogiska Institutionen vid Stockholms Universitet har skrivit en utomordentligt klar artikel om ARBETETS PEDAGOGIK i tidskriften Psykologi i teori och praktik 1975 nr 3. Den finns också i särtryck.

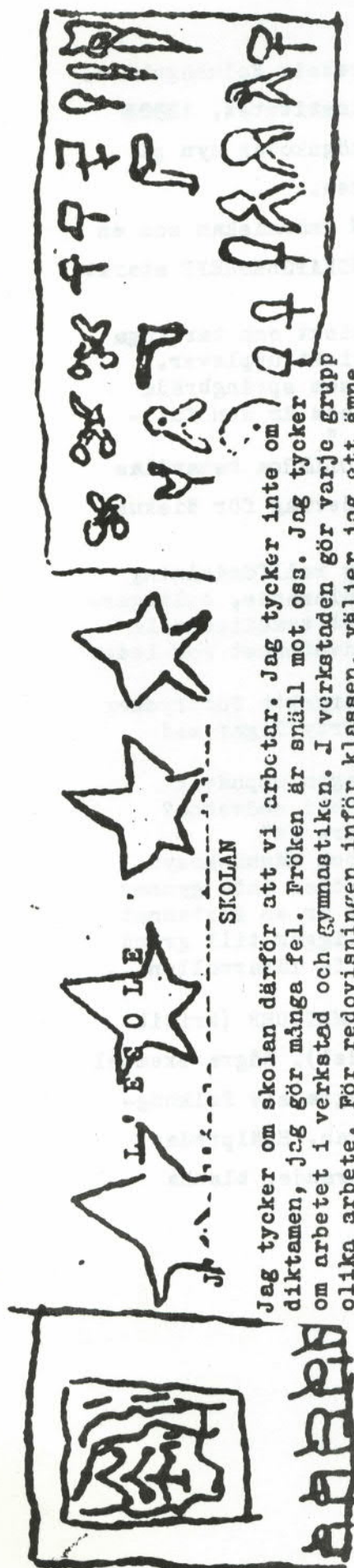

AKTIV SKOLA

Det första numret av Föreningen Aktiv Skolas interntidning, som heter Aktiv Skola, kom för ett bra tag sen (den är inte daterad). Tidigare kom ett provnummer, som innehöll en hel del tips. Nummer ett innehåller en massa adresser på kontaktpersoner i hela landet, vidare FAS' organisationsmodell och rapporter från olika orter. Interntidningen ges ut i Växjö, adressen är Ankie Tegner, Tomtebestigen 12A, 352 46 VÄXJÖ. Om du vill skriva till FAS' arbetsutskott är adressen Aktiv Skola, Tavastg. 16 117 24 STOCKHOLM

Vi är en grupp lärare från Föreningen Aktiv Skola som har tröttnat på att bara snacka om hur det borde vara i plugget. Vi undersöker nu var det finns "justa" skolstyrelser eller rektorer i stockholmstrakten som är beredda att anställa en grupp lärare som vill förverkliga Lgr:s övergripande mål. Vill du vara med och jobba i team eller kan du tipsa oss om skolor. Kontakta Bengt Kilén, Högbergsgatan 74 nb ög, 116 53 STHLM, Tel 08/84 42 39

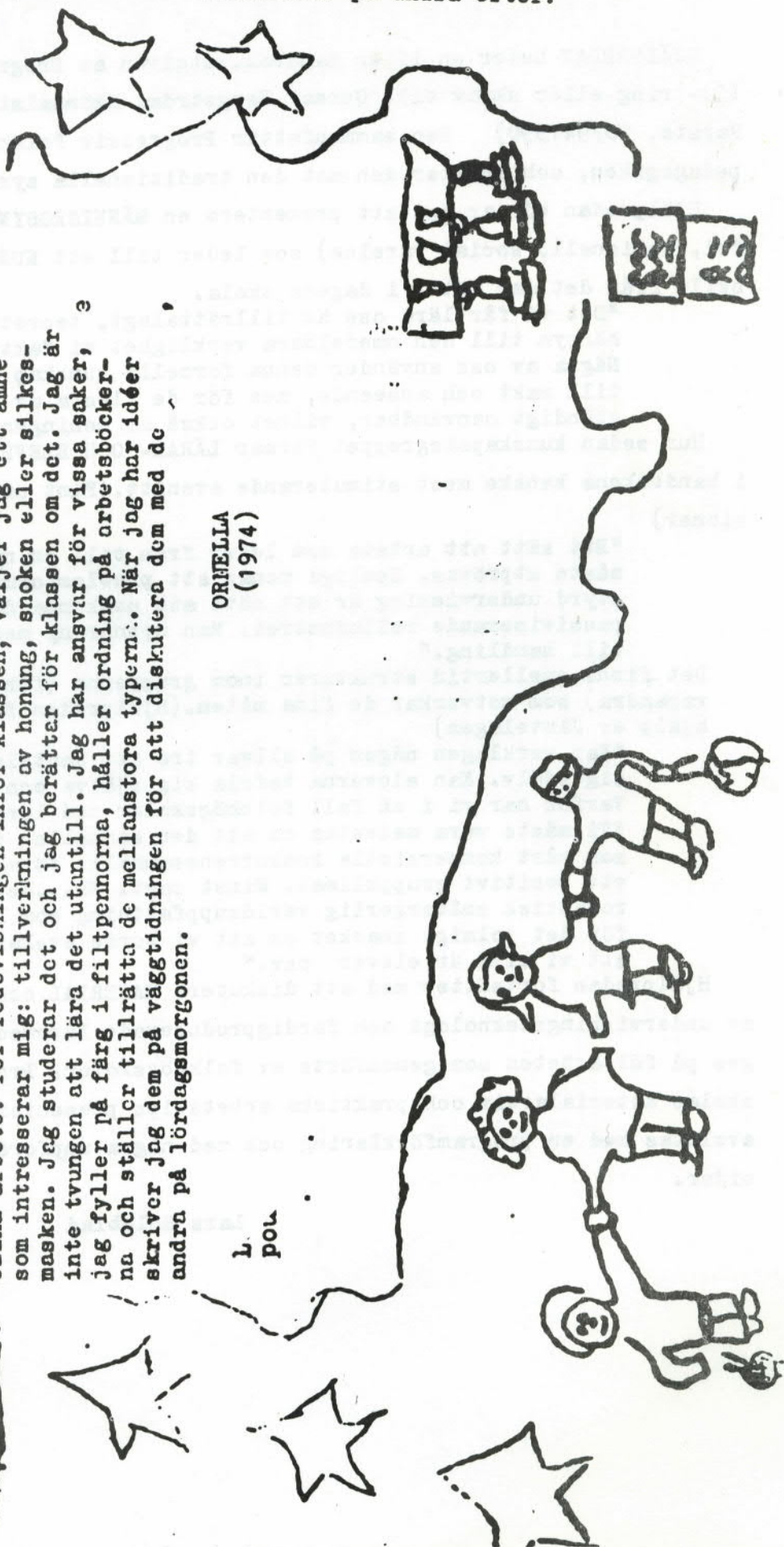
Ur tidning gjord av en klass mellanstadiebarn i Breteuil (Frankrike) som varit handledda av Freinetpedagogen Mme Duval. Tidningen innehåller s.k. fria texter som dokumenterar barnens liv och erfarenheter. Texterna väljs ut, trycks upp och sprids av barnen själva, bl.a. till vänskasser på andra orter:

JAG TYCKER OM SKOLAN DÄRFÖR ATT VI ARBETAR. JAG TYCKER INTE OM DIKTAMEN, JAG GÖR MÅNGA FEL. FRÖKEN ÄR SNÄLL MOT OSS. JAG TYCKER OM ARBETET I VERKSTÄD OCH GYMNASTIKEN. I VERKSTÄDEN GÖR VARJE GRUPP OLIKA ARBETE. FÖR REDOVISNINGEN INFÖR KLASSEN, VÄLJER JAG ETT ÄMNE SOM INTERESSERAR MIG: TILLVERKNINGEN AV HONUNG, SNOKEN ELLER SILKES- masken. JAG STUDERAR DET OCH JAG BERÄTTAR FÖR KLASSEN OM DET. JAG ÄR INTE TVUNGEN ATT LÄRA DET UTANTILL. JAG HAR ANSVAR FÖR VISSA SAKER, JAG FYLLER PÅ FÄRG I FILTPENNORNA, HÅLLER ORDNING PÅ ARBETSBÖCKERNA OCH STÄLLER TILLRÄTTA DE MELLANSTORA TYPERNA. NÄR JAG HAR IDÉER SKRIVER JAG DEM PÅ VÄGGTIDNINGEN FÖR ATT DISKUTERA DEM MED DE ANDRA PÅ LÖRDAGSMORNINGEN.

ORNELLA
(1974)

L.
pou.

HJÄLPREDAN heter en liten handbok, utgiven av Progressiv Folkhögskola. (5:- ring eller skriv till Gunnar Bergström, Sköndalsinstitutet, 12385 Farsta, 08/941590) Den sammanfattar Progressiv Folkhögskolas syn på pedagogiken, och ställer den mot den traditionella synen.

Hjälpredan börjar med att presentera en MÄNNISKOSYN (människan som en fri, rationell, social varelse) som leder till ett KUNSKAPSBEGREPP starkt skilt från det man möter i dagens skola.

"Det vi får lära oss är tillrättalagt, teoretiskt och tar föga hänsyn till den omedelbara verklighet vi faktiskt upplever. Några av oss använder denna formella kunskap som språngbräda till makt och anseende, men för de flesta av oss är den fullständigt oanvändbar, vilket också är meningen."

Hur sedan kunskapsbegreppet formar LÄRAR- OCH ELEVROLLERna behandlas i handbokens kanske mest stimulerande avsnitt. (Fint underlag för diskussioner)

"Ett sätt att arbeta som leder fram till en ny rollfördelning måste utprövas. Somliga menar att problemformulerande, deltagarstyrd undervisning är ett sätt att undkomma det traditionella passiviserande rollmönstret. Man uppnår ny medvetenhet som leder till handling."

Det finns emellertid strukturer inom grupperna (förtryckta förtrycker varandra) som motverkar de fina målen. (Hjälpredan förtydligar med hjälp av Jantelagen)

"Kan verkligen någon på allvar tro att Jantelagen upphäver sig själv. Kan eleverna befria sig själva och bli medvetna? Varför har vi i så fall folkhögskolor med lärare i?"

"Vi måste vara medvetna om att den samhälls- och människosyn som vårt kommersiella konkurrenssamhälle förmedlar inte gynnar ett positivt gruppklimat. Minst sagt. Nä...det är en förbannat romantisk småborgerlig världsuppfattning som ligger till grund för det jolmiga snacket om att vi borde avskaffa lärarrollen... att vi alla är elever osv."

Hjälpredan fortsätter med att diskutera MATERIAL och METODER (kritik av undervisningsteknologi och färdigproducerade läromedel). Några exempel ges på fältarbeten som genomförts av folkhögskolor. Progressiv Folkhögskolas materialarkiv och praktiska arbetstips presenteras. Hjälpredan avslutas med en programförklaring och med några uppfordrande, blanka sidor.

Lars Holmblad

K L I P P T O C H N O T E R A T

Sune Martinsson i DN 26.1.76 (17 röster om grundskolan)

"Vi har en skola som räknar felen i stället för förtjänsterna. Men man kan ju aldrig lära utan att göra fel.

Har vi nu en sådan skola, då blir det de elever som har så mycket tillförsikt till sin förmåga att de vågar göra fel tills de gör rätt, som klarar sig.

Men de flesta dömer sig nu till tystnad och det är det värsta. Det är den jag står kontaktlös inför. Jag når dem inte.

Dagens skola är ett sorteringsverk. Mycket ont skulle vara gjort om vi gav varandra tid och tillförsikt i stället."

I förra bulletinen gjorde vi lite reklam för Förbundet Mot Droger. Vi fortsätter denna linje genom att i detta nummer bifoga en talong med reklam för deras tidning.

MATERIAL FRÅN SKOLARKIVET

Fast, Carina m.fl.: Vem håller i veven - om maktfördelningen i skolan, 60 s., 6:-

Güettler, Kalle: Den nya utbildningsoffensiven. Behandlar skolutredningarna. 2,50.

MUT-BU 73-häftet från Aktiv Skola, 48s., 6:-

SIA om utslagningen. En tvåbetygsuppsats, 40s., 3:-

Plan för studier i utbildningsekonomi, kommer under våren.

Beställning sker genom att man sätter in pengarna på postgiro 88 18 39-5. Adressen till Skolarkivet är Missionsv 6-14, 161 35 BROMMA. Tel 08/26 01 86 (må 14-16 och ons 18-20)

MATERIAL FRÅN SOL

Följande gamla bulletiner för 1:- styck: 7,8,11,12,16,17,18. För 2:-19,20.

Förteckning över Håkan Wallis läromedel, 1:- (för frimärke)

Arbetshäfte i konsten att skriva affärsbrev, av Martin Levander. 2:-

(Beställes från Rut Hillarp, Siljansv 62, 12170 Johanneshov)

Arbetsmaterial i franska för gymn om LIP-ockupationen 2:-

Orwells Djurfarmen och ryska revolutionen, analys och arbetsmaterial, 1:- (Från bulletin nr 18)

Kompletteringshäfte till Socialister om litteratur, 80s., 1973. 4:-
(Grundboken beställes från UF-förlaget pg 19 59 88-1 för 9,50)
Skola i fosterland, 1970, UTSÅLD.

Du får denna material enklast genom att skicka in lämpligt antal enkronas frimärken till SOL, Box 160 37, 103 21 STOCKHOLM, 16.

INNEHÅLL: SOLBULLETIN NR 21.

Till frågan om språket	
Svenska på grundskolan. Intervju med Karin Dahl	s. 1 - 4
Bild och språk i klassamhället av Torsten Bergmark	s. 5 - 7
Ideologi i språkdebatten. Diskussionsinlägg av Anders Björnsson	s. 8 - 11
KUSK! Nya regler för skolans kontakt med ungdomsorganisationer	s. 12- 13
SÖ om objektiviteten 1975	s. 14
Kåkvisor och den besvärliga objektiviteten	s. 15- 19
SOL i Uppsala	s. 20- 22
Vår cirkel i utbildningsekonomi	s. 23
Om Freinet och hans pedagogik	s. 24- 27
Recension	s. 28
Klippt och noterat	s. 29- 30

+++++

SOLARE! Sälj vår bulle! Det brukar gå lätt. Första maj brukar det gå åt stora mängder - beställ en laddning genast! Bullen kostar nu 2:-, årsprenumeration 10:-. Gamla bullar finns kvar. När du beställer till 1 maj, påpeka också om du vill ha denna bulle i stället, ifall majbullen inte blir klar i tid av brist på bidrag.

+++++

SOLARE! Skriv i vår bulle! Skicka ditt bidrag till RUT HILLARP, Siljansv 62, 121 70 Johanneshov. Tel 08/81 45 63. Presstopp 25 mars. Bullen måste vara klar i god tid före 1 maj. - Även de minsta tips om något som fungerat bra i skolan är välkomna. Red. har ännu ingen aning om vad nästa bulle ska innehålla - kanske blir det ingen bulle till första maj utan ditt bidrag. ANSVARET FÖR BULLEN MÅSTE SPRIDAS!

+++++

SOL I STOCKHOLM ALLMÄNT MÖTE

Nästa möte blir lördagen 28 febr kl 14.00 på bokcaféet Drottningg 19. Jan Erik Björk berättar och visar bilder från Nordvietnam. Han var med på den första resan efter kriget och är full av entusiasm.

+++++

SOL SOCIALISTISKA SKOLARBETARE

Box 160 37, 103 21 STOCKHOLM 16.

Lokal: Bokcaféet Morianen, Drottningg 19.

Kontorstid: tisdagar 19.00 - 21.00 , tel 08 / 21 66 78

Postgiro 8 77 82 - 9

Medlemsavgift per termin 40:- i Stockholm med omnejd, 30:- för övriga landet. 10:- för studerande. Bulletinen kommer automatiskt till alla medlemmar, andra betalar 10:- per år.

Några personliga kontakter: Kjell Johansson 0758 / 748 93 (för Stockholm)
Margareta Rönnerberg 018 / 11 05 35 (för Uppsala), Eva Jideborn 031 / 24 17 20
(för Göteborg) Kerstin Larsson 046 / 13 11 28 (för Lund) Ingrid Hallman
090 / 13 17 65 (för Umeå).